

► Arbeidsmiljøloven (Utdrag fra noen paragrafer)

Opplæring i forbindelse med bruk av arbeidsutstyr er et krav. Du og din arbeidsgiver/arbeidsleder bør kjenne til følgende paragrafer i Arbeidsmiljøloven:

§ 1 a) Lovens formål

Å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon, som gir full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger, og med en velferdsmessig standard som til enhver tid er i samsvar med den teknologiske og sosiale utvikling i samfunnet.

§ 2-1 Arbeidsgivers plikter

Arbeidsgiver skal sørge for at bestemmelsene gitt i og i medhold av denne lov blir overholdt.

§ 2-3 Arbeidstakerens medvirkningsplikt

Arbeidstakeren skal

- A bruke påbudt verneutstyr, vise aktsomhet og ellers medvirke til å hindre ulykker og helseskader
  - B straks underrette arbeidsgiver og verneombudet og i nødvendig utstrekning andre arbeidstakere når arbeidstakeren blir oppmerksom på feil eller mangler som kan medføre fare for liv eller helse, og vedkommende ikke selv kan rette på forholdet
  - C avbryte arbeidet dersom arbeidstaker mener at det ikke kan fortsette uten å medføre fare for liv eller helse
  - E melde til arbeidsgiver dersom arbeidstaker blir skadet i arbeidet eller pådrar seg sykdom som arbeidstaker mener har sin grunn i arbeidet eller forholdene på arbeidstallet
- 3) Arbeidstaker som har til oppgave å lede eller kontrollere andre arbeidstakere, skal påse at hensynet til sikkerhet og helse blir ivaretatt under planlegging og utførelse av de arbeidsoppgaver som hører under eget ansvarsområde

13

§ 3-2 Særskilte forhold for å ivareta sikkerhet

- 1) For å ivareta sikkerheten på arbeidsplassen skal arbeidsgiver sørge for
- A at arbeidstaker skal gjøres kjent med ulykkes- og helsetare som kan være forbundet med arbeidet, og at arbeidstaker får den opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig
  - B at arbeidstaker som har til oppgave å lede eller kontrollere andre arbeidstakere har nødvendig kompetanse til å føre kontroll med at arbeidet blir utført på en helse- og sikkerhetsmessig forsvarlig måte

§ 4-2 Krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling

- E at det gis tilstrekkelig informasjon og opplæring slik at arbeidstaker er i stand til å utføre arbeidet når det skjer endringer som berører vedkommendes arbeidssituasjon
- 3) Under omstillingsprosesser som medfører endring av betydning for arbeidstakernes arbeidssituasjon, skal arbeidsgiver sørge for den informasjon, medvirkning og kompetanseutvikling som er nødvendig for å ivareta lovens krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø

§ 19-1 Ansvar for innehaver av virksomhet, arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten

- 1) Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelse eller pålegg gitt i eller i medhold av denne lov, straffes innehaver av virksomhet, arbeidsgiver eller den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten med bøter eller fengsel inntil tre måneder eller begge deler. Medvirkning straffes på samme måte, likevel slik at arbeidstaker straffes etter § 19-2
- 2) Under særlig skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil to år anvendes nødvendig for å ivareta lovens krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø

§ 19-2 Ansvar for arbeidstakere

- 1) Arbeidstaker som uaktsomt overtrer bestemmelse eller pålegg gitt i eller i medhold av denne lov, straffes med bøter. Medvirkning straffes på samme måte
- 2) Er overtredelsen forsettlig eller grovt uaktsom, kan bøter eller fengsel inntil 3 måneder, eller begge deler, anvendes
- 3) Ved særlig skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil ett år anvendes

► Arbeidsutstyr underlagt dokumentert eller sertifisert sikkerhetsopplæring

Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav setter krav til opplæring, bruk vedlikehold og kontroll av trucker, kraner og maskiner i § 10-2. Her beskrives krav til betjening, oppbygging, bruksegenskaper, bruksområder, vedlikehold, kontroll, samt sikker bruk.

§ 10-1 Krav om dokumentert sikkerhetsopplæring for arbeidsutstyr som krever særlig forsiktighet ved bruk

I denne paragrafen i forskriften finner man det arbeidsutstyr som arbeidsgiver etter risikovurdering krever særskilt forsiktighet ved bruk. Blant annet finner man her arbeidsredskap som for eksempel trucktyper som går under betegnelsen "ikke løftende, ikke stablende trucker, dvs trucker som ikke er utstyrt med mast, eller hvor føreren ikke har permanent/fast førerplass på trucken". De fleste av disse trucktyper finner vi i kl. T1 på kompetansebeviset. Dokumentert sikkerhetsopplæring skal oppfylle kravene i § 10-2 i forskrift om utførelse av arbeid. Opplæringen kan gis av arbeidsgiver eller andre som er kompetente til dette. Det skal dokumenteres at opplæringen er gitt.

§ 10-2 Krav om dokumentert sikkerhetsopplæring

Den som skal bruke arbeidsutstyr som nevnt i § 10-1 og 10-3 skal ha teoretisk og praktisk opplæring som gir kunnskaper om oppbygging, betjening, bruksegenskaper og bruksområde, samt vedlikehold og kontroll. Opplæringen skal gi kunnskaper om de krav som stilles til sikker bruk og betjening i forskrifter og i bruksanvisning. Det skal utstedes dokumentasjon på at praktisk og teoretisk opplæring er gitt i henhold til denne forskriften. Dokumentasjon av praktisk og teoretisk opplæring skal være tilgjengelig for verneombudet og vises myndighetene på forlangende. Arbeidsgiver kan bare sette arbeidstaker til å utføre arbeid med aktuelle arbeidsutstyr innenfor det området det er gitt opplæring i.

Trucker underlagt krav til sertifisert sikkerhetsopplæring må oppfylle følgende krav. Med løfte- og stablevogn for gods menes gaffeltruck og lignende mobilt motordrevet arbeidsutstyr for kombinert løfting, flytting og stabling, og som har permanent førerplass på gaffeltrucken.

§ 10-3 Arbeidsutstyr underlagt krav om sertifisert sikkerhetsopplæring

I denne paragraf finner vi krav til det arbeidsutstyr som er underlagt krav om sertifisert sikkerhetsopplæring. Mobilkraner, tårnkraner, portalkraner, kraner montert på lastebil/lastebilhenger over 2 tm, bro- og travorskran dersom bruken medfører fare for skade på liv eller helse, masseforflytningsmaskiner med motorytelse over 15 kw (20,4 hk). Løfte- og stablevogner for gods med permanent førerplass på vognen (gaffeltrucker). De opplæringsvirksomheter som skal gi opplæring på arbeidsutstyr underlagt § 10-3 må være sertifisert gjennom krav i § 7-1 i forskrift om administrative ordninger. Trucker underlagt krav til sertifisert sikkerhetsopplæring, er alle trucker som er stablende, høytløftende (mast) og som har permanent/fast førerplass på trucken.

14

► Norm for praktisk opplæring – sertifisert sikkerhetsopplæring – fadderopplæring

Normen skal sikre at den praktiske kjøreopplæringen blir gjennomført på en tilfredsstillende faglig og sikker måte. Dette gjelder både sikkerheten til den som er under opplæring, fadder og for alt personell som befinner seg i arbeidsområdet hvor aktuelt arbeidsutstyr blir brukt til opplæring. Opplæringsbok skal føres og dokumentere den praktiske kjøreopplæringen.

1. KRAV VEDR. KJØREOPPLÆRING: Det skal være inngått en forpliktende skriftlig avtale mellom bedrift og sertifisert opplæringsvirksomhet før opplæring kan starte. Opplæringen skal foregå på en sikker måte og være risikovurdert og beskrevet i bedriftens HMS system.

2. KRAV TIL FADDER: Fadder skal ha kompetansebevis for aktuelt arbeidsutstyr, ha minst ett års dokumentert praksis, og skal kunne vise og forklare riktig og sikker bruk av arbeidsutstyret. Fadder må ha kunnskaper om bedriftens internkontrollsystem. Fadders oppgaver er beskrevet i avtalen med sertifisert opplæringsvirksomhet.

3. KJØREOPPLÆRINGENS VARIGHET: Opplæringsplanene i Modul 4 for aktuelt arbeidsutstyr angir et differensiert timetorbruk avhengig av om praksisopplæringen gjennomføres i sertifisert opplæringsvirksomhet eller i bedrift.

4. TILSTEDEVÆRELSEN TIL FADDER: Fadder anses som fører av det arbeidsutstyret som brukes i opplæringen, og må være til stede i tilstrekkelig grad, slik at vedkommende har mulighet til å følge med på den kjøreopplæringen som pågår. Dersom en uønsket hendelse skulle oppstå, må fadder kunne gripe inn direkte, eller veilede ved bruk av kommunikasjonsutstyr.

5. ARBEIDSUTSTYR FOR KJØRETRENING: Arbeidsutstyret skal være relevant i forhold til ferdighetsmålene og være godkjent iht. krav om sakkyndig kontroll av arbeidsutstyr.

6. OMRÅDE FOR KJØREOPPLÆRING: Opplæringen må foregå på et egnet område hvor kjøreopplæring kan gjennomføres på en sikker, realistisk og hensiktsmessig måte.

7. ANNEN AKTIVITET PÅ OMRÅDET FOR KJØREOPPLÆRING: Annen aktivitet som finner sted på øvingsområdet, må gjøres kjent med at kjøreopplæring foregår. Det er viktig at kjøreopplæringen tilpasses annen aktivitet på en tilfredsstillende sikker måte.

8. VANSKELIGHETSGRADEN I KJØREOPPLÆRING: Fadder, i samråd med Sertifisert opplæringsvirksomhet er ansvarlig for at den som er under opplæring ikke settes til vanskeligere oppgaver enn de vedkommende behersker.

9. AVSLUTTET KJØREOPPLÆRING: Kjøreopplæringen avsluttes med praktiskprøve iht. fastsatte retningslinjer for prøveavleggelse. Avsluttende praktisk kjøreprøve gjennomføres av Sertifisert opplæringsvirksomhet.